

III RIIGIKOGU

4. istungjärk. **Protokoll nr. 111 (21).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 9. detsembril
1927. a. kell 17.

Kokku on tulnud 91 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Teemant**, siseminister **J. Hünerson**, välisminister **A. Hellat**, sõjaminister **N. Reek**, põllutöominister **O. Köster**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**, kohtuminister **O. Tief**, haridusminister **J. Lattik**, teedeminister **A. Kerem**.

Päevakord:

1. Linnade ja alevite maaga varustamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Eesti kultuurkapitali seaduse muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Riigi põlevkivitööstuse põhimäärus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Kaubalaeva deki juht- ja meeskonna sõidu seadus — III lugemisel.

6. Riigi 1918./19. a. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel.

7. Riigi 1920. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel.

8. Riigi 1921. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel.

9. Patendimaksu seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

10. Vabariigi Valitsuse vastamine Eesti tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele ärevust-tekitaivate kuulujuttude laialilaotamise kohta.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**, pärast abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Koosolek algab kell 18.05 min.

1. Päevakorra täiendamine. Juhataja **K. Einbund**: Avan Riigikogu koosoleku.

Päevakorda võetakse nähtava enamusega abiesimees **R. Penno** ettepanekul

esimeseks päevakorra-punktiks Vabariigi Valitsuse ametissekutsumine.

2. Teadaandmine tervitus-telegrammide kohta.

Sekretär **O. Liigand**: Soome valitsuse 10-da aastapäeva puhul on Riigikogu esimehelt saadetud Soome Eduskunta

esimehele tervitustelegramm järgmise sisuga: „Tervitan Riigikogu nimel Teie isikus Eduskunta ja vabadusuhket Kaljuvalla rahvast Soome vabariigi 10. aastapäeva puhul.

Olles kindel teadmises, et Eesti rahvas ja tema esitus hindavad kõrgelt meie mõlemi maad ning rahvast köitvaid sõprussidemeid ja hõimutundeid, soovin Soome riigi ja rahva tänasel suurel aupäeval, et meie mõlemi isamaa lakkamata sõprus areneks ikka edasi ning süveneks vennasrahvaste heaks käekäiguks.“

Sellele tervitustelegrammile on tulnud järgmine vastus Soome Eduskunna esimehelt: „Palun vastu võtta parima tänu õnnesoovide eest, mis Teie Riigikogu nimel väljendanud meie maa iseseisvuse 10. aastapäeva puhul. Ka mina loodan, et meie mõlemi rahvaid siduvad sõpruskõitmed järjest tugevnevad.“ (Käteplaksutamine.)

3. Teadaandmine Vabariigi Valitsusele tagasiantud seaduseelnõu kohta.

Riigikogu juhatause poolt on antud riigi- ja oma valitsuste teenijate pensioni seaduse muutmise seadus Vabariigi Valitsusele tagasi.

4. Vabariigi Valitsuse ametissekutsumine.

Juhataja **K. Einbund**: Riigikogu poolt minule 22. novembril s. a. tehtud ülesande täitmiseks

tegin 30. novembril s. a. ettepaneku Vabariigi Valitsuse moodustamist enese peale võtta rkl. Jaan Tõnissonile, kes kirjaga 9. detsembrist s. a. esitas minule ametissekutsumiseks Vabariigi Valitsuse järgmises koosseisus:

Jaani Tõnisson — Riigivanem,
Jaani Hünerson — siseminister,
Hans Rebane — välisminister,
kindral-major Nikolai Reek — sõjaminister,
Anton Teetsov — rahaminister,
dr. Alfred Mõttus — haridusminister,
August Kerem — teedeminister,

Johan Holberg — kaubandus-tööstusminister,

Oskar Köster — põllutöominister,

Tõnis Kalbus — kohtuminister,

Karl-Johannes Soonberg — töö-hoolekandeminister.

Mul on au esineda Riigikogule ettepanekuga, ametisse kutsuda Vabariigi Valitsus ettekantud koosseisus.

Vabariigi Valitsuse ametissekutsumine sünnib valimise teel lahtisel hääletamisel liht häälteenamusega.

L. Raudkepp (krst) (hääl. mot.): Kristliku rahvaerakonna rühma nimel on mul au teatada järgmist: Kuna osa uues koalitsioonis olevatest rühmadest oli meie põhjendatud ja õigustatud sooviavalduste vastu, mis käisid selle kohta, et 1) koguduste liikmete nimekirjad ja meetrikaraamatute ära kirjad ei kuulu riigistamisele, et 2) kogudustel on õigus saada kompensatsiooni oma varanduste eest, mille normi, mis II Riigikogus vastu võeti, vähendas praegune Riigikogu, milline asjaolu kõigutab seaduste püsivust ja tekitab kodanikudes umbusaldust, ja 3) selle kohta, et riigi ja kiriku vahelkorda tuleb valitsuse poolt arendada heatahtlikult, siis tehti rühmale võimatuks minna praegusesse uude koalitsiooni.

Uue valitsuse ametissekutsumisel jääb rühm erapooletuks. Muil hääletamisel jätab ta endale tegevusevabaduse, sealjuures aga eeskätt silmas pidades riiklikke huvisid. (A. Jõeäär, stp: Kas kirikuvande alla ei pane?)

L. Johanson (stp) (hääl. mot.): Austatud Riigikogu liikmed! Uue valitsuse kujundamisel ei ole pööratud Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poole. Uue valitsuse koosseis ja seniavaldatud tegevusekava ei luba eeldada, et tema politika laiemale rahvahulkadele oleks vähem vastuvõtmatu kui eelmise oma. Tema koosseisu ja tegevusekava järgi otsustades kavatseb ka seegi valitsus tegutseda kitsa kihi huvides. Tegevusekavas on märgitud terve rida kokkuleppeid, mis meile täiesti vastuvõtmatud. Nii näiteks popsiseaduse osaline tühistamine ja muutmine, tollide kõrgendamine j.n.e. (Vahelhüüe paremalt poolt.) 50% kõrgendatakse. Jällegi võtavad praegusest valitsusest osa isikud, kelle senine tegevus on üksmeelselt teravat hukkamõistmist leidnud isegi koalitsiooni enese keskelt ja keda praegune Riigivanema häälekandja on tunnustanud sobivateks lastetuppa.

Neil põhjustel hääletab Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm selle valitsuse vastu, kellelt ei ole oodata tegevust töötavate rahvahulkade seisukorra parandamiseks.

P. Baranin (vn) (hääl. mot.): Господа депутаты. Русская фракция, стоя на точке зрения эстонской государственности, согласна поддержать любое правительство, опирающееся на большинство парламента; однако в данном случае нам не известно отношение правительства Тениссона к русскому меньшинству, — поэтому мы лишены возможности голосовать за правительство и воздержимся от голосования.

A. Sprenk (tp) (hääl. mot.): Ettepanud valitsuse koosseisu järele vaadates peame tunnistama, et töölistel sellelt valitsuselt midagi head loota ei ole: (A. Jürman, põl: Natuke aga siiski küll!) ...vaid võime ainult uskuda, et see raskemini rõhub tööliste peale. (Vahelhüüe pahemalt poolt: Mis teie siis loodate?) Aga meie töölistel peavad ometi midagi lootma. Meie ei näe praegusest valitsusest midagi head ja sellepärast hääletame selle valitsuse vastu.

Juhataja **K. Einbund**: Panen hääletamisele ettepaneku — ametisse kutsuda Vabariigi Valitsus ettekantud koosseisus. (Hääletatakse.) Poolt on 53 häält, vastu 24 häält, seega on Vabariigi Valitsus ametisse kutsutud.

Riigivanem **J. Tõnisson**: Austatud Riigikogu liikmed! Tundes vastutuse raskust, mis Riigikogu otsusega valitute peale langeb, ühtlasi aga hinnates ülesande tähtsust, mis selle otsusega valitute peale pannakse, avaldan Vabariigi Valitsuse nimel Riigikogule sügavat tänu ilmutatud usalduse eest. Meie ustavaks püüdeks peab olema oma rahva tahtmise ja demokraatliku riigimõtte teenistuses tegutseda oma paremat võimist ja oskust mööda alaliselt ühenduses seistes ja kindlasti kaasa töötades Riigikoguga. Vabariigi Valitsuse tegevuse sihtjooned ja lähemad teed ühes ülesannetega esitab valitsus oma deklaratsioonis ühel lähemal Riigikogu koosolekul.

(Koosolekut hakkab juhutama abiesimees **R. Penno**.)

5. Linnade ja Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gusvarustamise tavson.

- seadus — redaktsioon. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
6. Eesti kultuurkapitali seaduse muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
7. Riigi põlevkivitööstuse põhimäärus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
8. Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson**. Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
- Juhataja **R. Penno**: Üldkomisjoni aruandja rkl. Tammanni puudumisel jääb vahele kaubalaeva deki juht- ja meeskonna sõidu seaduse arutamine.
9. Riigi 1918./19. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel. (Vaata tekst protokoll nr. 110 (20), veerg 794—796.) Riigi majapidamise aruandekomisjoni aruandja **O. Pukk**. Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel.
10. Riigi 1920. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel. (Vaata tekst protokoll nr. 110 (20), veerg 796—798.) Riigi majapidamise aruandekomisjoni aruandja **O. Pukk**. Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu. Juhataja **R. Penno**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält, vastu 16 häält, seega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.
11. Riigi 1921. a. eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — III lugemisel. (Vaata tekst protokoll nr. 110 (20), veerg 798—804.) Riigi majapidamise aruandekomisjoni aruandja **O. Pukk**. Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel.
- Vaheaeg kl. 19 — kl. 19,25 min.
- Juhataja **R. Penno**: Arutamisele tuleb vahelejäädud päevakorrapunkt.
12. Kaubalaeva deki juht- ja meeskonna sõidu seadus — III lugemisel. (Vaata tekst protokoll nr. 110 (20), veerg 789—794.) Üldkomisjoni aruandja **A. Tammann**. Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel.
13. Patendimaksu seadus — I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **E. Sulg**: Uue patendimaksu seaduse vastuvõtmine on peajasjalikult tingitud uuest vastuvõetud alkoholsete jookide müügiseadusest, milles on ette nähtud uued müügikohad, kuna aga vanas seaduses ei olnud ette nähtud vastavaid tariife. Üldiselt on uues patendiseaduses ettenähtud tariifid sarnased, kui eelmises. Kõrgenduse mõttes võiks nimetada tubaka ja õllekaupluste patendi määru. Üks asi, mis vaidlusi rahaasjanduse komisjonis tekitas, oli § 9. nimetatud müügikohtade ja laudade asjus. Selle kohta tunnistati tarvilikuks sisse võtta seletuskirjas vastav selgitus, milles oleks ära tähendatud, mida tuleb täpselt mõista üksiku müügikoha all ja kuidas tuleb patente võtta kas ühe või rohkem müügikohtade jaoks. Peale selle võiks nimetada seda, et on tehtud eelnõus üksikuid redaktsioonilisi parandusi, kuna sisuliselt on eelnõu samane, nagu ta Vabariigi Valitsuse poolt esitatud. Teen ettepaneku, eelnõu I lugemisel vastu võtta.
- Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

14. Vabariigi Valitsuse vastamise Eesti Riigikogu rühma arupärimisele ärevustekitavate kuu-

Siseminister J. Hüneron: Kuna praeguvalitud uus Vabariigi Valitsus ei ole selle küsimuse kohta veel seisukohta saanud võtta, siis palun selle küsimise päevakorrast ära võtta.

lujuttude laiali-laotamise kohta päevakorrast äravõtmise.

Juhataja **R. Penno:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 19.40 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund.**

Abiesimees **R. Penno.**

Abisekretär **O. Liigand.**